

Julkaisupäivä 6.4.2020

ASIA

Väliaikainen poikkeaminen Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta, Lieksa, Nurmme, Juuka, Kontiolahti ja Joensuu

HAKIJA Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

HAKEMUS

Haettu toimenpide

Hakija on aluehallintovirastoon 27.3.2020 toimittamassaan ja 31.3.2020 täydentämässään hakemuksessa pyytänyt asiakohdassa sanottua poikkeamista vesilain 18 luvun 4 §:n nojalla (*vaarantorjuntatoimi*). Vedenkorkeusennusteiden ennustaessa keväälle ja alkukesälle harvinaista tulvaa ja aiheutuvien vahinkojen ollessa todennäköisiä hakija on pyytänyt vesilain 18 luvun 4 §:n mukaista määräystä väliaikaisesti poiketa Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta.

Hakija on pyytänyt asian käsittelemistä kiireellisenä, jotta tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ensi tilassa. Hakija on myös pyytänyt päätöksen antamista maksutta.

Pielisen vedenkorkeuden ennustetaan nousevan keväällä ja kesällä harvinaisen korkealle. Vedenkorkeuden ennustetaan nousevan noin tasolle NN +94,50 m toukokuussa. Poikkeuksellisen korkeasta vedenkorkeudesta aiheutuu vahinkoja teollisuudelle, vesihuollolle, rantarakenteille, maa- ja metsätaloudelle sekä virkistyskäytölle. Vedenkorkeuden nousemista on mahdollista rajoittaa lisäämällä Pielisen menovirtaamaa luonnonmukaisesta.

Lisäämällä menovirtaamaa enintään 100 m³/s voidaan järven vedenpinnan nousua hillitä 10–25 cm toukokuun loppuun mennessä. Tämä vähentää ratkaisevasti tulvimisesta aiheutuvia vahinkoja. Hakija on arvioinut, että toimenpide ei aiheuta haittaa tai vahinkoa Pielisen tai sen alapuolisen vesistön käytölle tai luonnonarvoille.

Asiaa koskevat päätökset ja valtiosopimus

Itä-Suomen vesioikeus on 28.6.1979 Oy Kaukas Ab:n hakemukseen antamallaan päätöksellä nro 57/Va/79, joka koskee lopullista lupaa Kaltimon voimalaitoksen rakentamiseen Pielisjokeen Nesterinsaaren kohdalle läntiseen jokihaaraan, antanut muun muassa seuraavat käyttö- ja tarkkailumääräykset.

Juoksutus voimalaitoksen koneistojen ja tulva-aukkojen kautta on hoidettava niin, että Pielisen vedenkorkeus pysyy luonnonmukaisena, jolloin myös Rukaveden ja Rahkeen veden vedenkorkeuksien katsotaan riittävällä tarkkuudella vastaavan luonnonmukaisia arvojaan. Pielisen luonnontilaa vastaava juoksutus voimalaitoksella määrätään seuraavasta hydrologisen toimiston laatimasta Pielisen purkautumistaulukosta Nurmeksen asteikolla N:o 1,12:14, jonka nollapisteen korkeus on NN+92,06 m.

Itä-Suomen vesioikeus on 31.3.1988 antamallaan päätöksellä nro 3/Ym II/88 muuttanut Kaltimon voimalaitoksen lopullista lupaa koskevan päätöksen nro 57/Va/79 lupaehtoja muun muassa seuraavasti:

Käyttö- ja tarkkailumääräyksiä koskevan B. jakson 1) kohdan 1 momentin tekstiosaa muutetaan seuraavasti:

1) Juoksutus voimalaitoksen koneistojen ja tulva-aukkojen kautta on hoidettava siten, että Pielisen vedenkorkeus pysyy luonnonmukaisena. Pielisen luonnontilaa vastaava juoksutus voimalaitoksella määrätään seuraavasti hydrologisen toimiston laatimasta Pielisjoen purkautumistaulukosta Nurmeksen asteikolla n:o 1,12 : 14, jonka 0-pisteen korkeus on NN+92,06 m:

=====

Voimalaitoksen hetkellinen juoksutus saa ajalla 1.5.-1.12. poiketa purkautumistaulukon mukaisesta vuorokauden keskivirtaamasta enintään 10 m³/s lisättynä sulutuksen aiheuttamalla samanaikaisella virtaamalla sekä muuna aikana enintään 5 m³/s. Purkautumistaulukon mukaisista juoksutuksista saadaan lisäksi poiketa tilapäisesti, milloin se on välttämätöntä sääoloista aiheutuvan hyyteen muodostumiseen tai muiden poikkeuksellisten sääolosuhteiden suhteen.

=====

3) Muuhun kuin edellä 1) kohdan 2 momentissa tarkoitettuun lyhytaikaiseen juoksutuksen säätöön on haettava tarvittaessa erikseen lupa vesioikeudelta.

Itä-Suomen vesioikeus on 29.6.1967 Kuurnan Voima Oy:n hakemuksesta antamassaan päätöksessä nro 18/II/67, joka koskee lupaa Kuurnan voimalaitoksen rakentamiseen Pielisjoen Laurinvirtaan, antanut muun muassa seuraavat käyttö- ja tarkkailumääräykset.

Veden patoaminen ja juoksutus voimalaitoksen koneistojen ja patoaukkojen kautta on järjestettävä siten, että veden korkeus Jakokosken yläasteikolla noudattaa luonnollisia vedenkorkeuksia, kuitenkin niin, ettei vedenkorkeus padolla ylitä missään olosuhteissa korkeustasoa NN+84,20 m.

=====

Juoksutusten muutokset on tehtävä niin, ettei niistä aiheudu alapuoliseen eikä yläpuoliseen vesistöön haitallista tulva-aaltoa tai muutakaan vahinkoa tai haittaa.

Itä-Suomen vesioikeus on 11.10.1984 antanut tie- ja vesirakennushallituksen hakemuksesta päätöksen nro 83/Va II/84 koskien Pielisjoen säännöstelyä Kuurnan ja Kaltimon välillä, jolla on muutettu vesioikeuden 29.6.1967 antaman päätöksen nro 18/II/67 käyttö- ja tarkkailumääräyksiä. Kohdan ”Käyttö- ja tarkkailumääräykset” 1. kappale on muutettu kuulumaan seuraavasti:

Alusveden pinnan pysyttämiseksi ympäri vuoden vähintään korkeudella NN+84,00 m on Pielisjoen säännöstelyssä Kuurnan ja Kaltimon välillä noudatettava seuraavia määräyksiä:

Säännöstelyn ylärajana, jota 1.1 ja 1.2 kohdissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta ei saa ylittää, pidetään Kuurnan voimalaitoksen padon yläasteikolla korkeutta NN+83,90 m.

1.1 Jos virtaama Kuurnan voimalaitoksella on pienempi kuin 200 m³/s, saadaan 1. kohdassa mainittu yläraja ylittää, mikäli Kuurnan ja Alusveden välinen putousero ei riitä Alusveden korkeuden pitämiseen korkeudella NN+84,00 m. Alusveden korkeus määritellään asteikolla Jakokoski ylä.

1.2 Pielisjoen virtaaman ylittäessä 400 m³/s on juoksutuksessa noudatettava hydrologisen toimiston Jakokosken yläasteikolle laatiman purkautumistaulukon KN:o 103.1a arvoja.

Virtaaman ollessa välillä 400–450 m³/s purjehduskauden aikana saadaan taulukosta kuitenkin poiketa, jos vedenkorkeus Kuurnassa alittaa korkeuden NN+83,80 m. Vedenkorkeus Kuurnan padon yläasteikolla ei saa kuitenkaan missään olosuhteissa ylittää korkeustasoa NN+84,20 m.

2. Alusveden korkeuden sallimana säännöstelyn alarajana, jota ei – uittosulun jaksottaisen toiminnan aiheuttamia tilapäisiä poikkeamia lukuun ottamatta – saa alittaa, pidetään Kuurnan voimalaitoksen padon yläasteikolla korkeutta NN+83,60 m ja purjehduskaudella korkeutta NN+83,80 m.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 19.4.2018 antamallaan päätöksellä nro 24/2018/2 myöntänyt Laurinvirta Oy:lle luvan Kuurnan voimalaitospadon itäiseen tulvajuoksutusaukkoon sijoitettavan voimalaitoksen rakentamiseen, oikeuttanut määrältään 35 m³/s rakennusvirtaaman käyttämiseen uudessa voimalaitoksessa ja myöntänyt luvan tulvauoman kunnostamiseen lohikalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalueeksi Kontiolahden kunnassa. Päätöksen keskeiset lupamääräykset ovat seuraavat.

2. Uuden voimalaitoksen rakennustyöt on tehtävä ylävirran puoleisen nykyisen tulvaluukun ja alavirran puoleisen, itäisen tulvajuoksutusaukan betonimuurien väliin sijoitettavan työpadon suojassa. Työpadon rakenteessa on otettava huomioon poikkeustilanteisiin varautuminen eli työpadon tulee olla poistettavissa tulvaluukkujen kautta johdettavan virtauksen mahdollistamiseksi 24 tunnin kuluessa poikkeustilanteen ilmenemisestä.

Rakennustyön päätyttyä työpato tulee poistaa ja alue siistiä ympäröivään maisemaan sopivaksi.

3. Juoksutus uuden voimalaitosyksikön kautta on tehtävä mahdollisimman tasaisesti ja välttämällä virtaaman nopeita vaihteluja. Virtaaman tulee olla poikkeustilanteita lukuun ottamatta 35 m³/s, kuitenkin aina vähintään 17 m³/s. Ellei riittävää virtaamaa voida juoksuttaa voimalaitoksen kautta, tulee vähintään 17 m³/s virtaama juoksuttaa toisen tulvaluukun kautta lisääntymis- ja poikastuotantoalueen vesityksen turvaamiseksi.

4. Muutoin uuden voimalaitoksen käyttö on toteutettava niin, että noudatetaan niitä juoksutusmääräyksiä, jotka on annettu Itä-Suomen vesioikeuden päätöksellä 11.10.1984 N:o 83/Va II/84 (Pielisjoen säännöstely Kuurnan ja Kaltimon välillä) muutetuiksi ”Käyttö- ja tarkkailumääräyksiä” lisättynä niillä uuden voimalaitosyksikön käytöstä edellä mainittuihin määräyksiin johtuvilla muutoksilla, jotka on annettu aluehallintoviraston tämän päätöksen kanssa samanaikaisesti antamalla päätöksellä Kuurnan Voima Oy:n hakemuksen johdosta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 19.4.2018 antamallaan päätöksellä nro 25/2018/2 muuttanut Itä-Suomen vesioikeuden Kuurnan Voima Oy:lle Kuurnan vesivoimalaitoksen rakentamiseen 29.6.1967 myönnettyä vesilain mukaista lupaa nro 18/II/67, jota Itä-Suomen vesioikeus on muun muassa käyttö- ja tarkkailumääräysten osalta 11.10.1984 muuttanut antamallaan päätöksellä nro 83/Va II/84. Päätöksessä muun muassa luvan käyttö- ja tarkkailumääräyksiin lisättiin seuraava kappale:

”Voimalaitoksen tulvauomaan tulee juoksuttaa jatkuvasti minimissään 17 m³/s virtaamaa. Minivirtaamaa tulee noudattaa myös pienvesivoimalaitosta kohtaavissa häiriötilanteissa. Äkkinäisiä ja suuria virtaamanmuutoksia tulee mahdollisuuksien mukaan välttää.”

Pohjois-Karjalan ELY-keskus on jättänyt 14.3.2019 Itä-Suomen aluehallintovirastolle hakemuksen Pielisen juoksuttamismääräysten muuttamiseksi. Hakemuksessa tarkoitettujen toimenpiteiden tarkoituksena on parempi varautuminen Pielisen tulva- ja kuivuustilanteisiin. Samalla haettiin teknistä korjausta Pielisen purkautumistaulukoon koskien Nurmeksien aiemmin virheellisiä vedenkorkeuksia. Purkautumistaulukon tekninen korjaus on ollut käytössä vesilain valvojan ja vesilain mukaisen luvan haltijan yhteisellä päätöksellä kevästä 2018 saakka. Purkautumistaulukon mukaisista juoksutuksista saadaan lisäksi poiketa tilapäisesti, milloin se on välttämätöntä sääoloista aiheutuvan hyyteen muodostumisen tai muiden poikkeuksellisten sääolosuhteiden vuoksi.

Suomen ja Venäjän välisellä valtiosopimuksella säännellyn Saimaan juoksutussäännön mukaisesti Saimaan vedenkorkeuden nousua yli tason NN +76,60 m tulee pyrkiä lisäjuoksutuksin estämään tai tehokkaasti pienentämään. Lisäjuoksutus Vuokseen voidaan aloittaa myös silloin, kun vedenkorkeus uhkaa ylittää ns. normaalivedenkorkeusvyöhykkeen. Normaalivedenkorkeusvyöhyke ulottuu 0,5 metriä Saimaan (Lauritsala) vedenkorkeuden ajankohdan pitkäaikaisen keskiarvon ylä- ja alapuolelle.

Aiemmat poikkeukset

Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta on myönnetty poikkeus vuodesta 1980 alkaen yhteensä kolmesta kertaa vuosina 1981, 1982, 1984, 1988, 1989, 1992, 2004, 2005, 2006, 2013 (kaksi kertaa), 2018 ja 2019.

Keväällä 2013 toteutettu poikkeaminen luonnonmukaisista virtaamista toteutettiin aluehallintoviraston päätöksen 29.1.2013 nro 9/2013/2 nojalla Saimaan vedenkorkeuden alenemisen hidastamiseksi saimaannorpan pesinnän turvaamiseksi.

Loppukesästä 2013 toteutettu poikkeaminen luonnonmukaisista virtaamista toteutettiin aluehallintoviraston päätöksen 23.7.2013 nro 47/2013/2 nojalla siten, että Pielisen pinnan haitallisen alenemisen ehkäisemiseksi juoksutusta vähennettiin luonnontilaista virtamaa pienemmäksi.

Keväällä 2018 luonnonmukaisista virtaamista saatiin poiketa aluehallintoviraston päätöksellä 19.4.2018 nro 28/2018/2 niin, että Pielisen pinnan haitallisen nousemisen ehkäisemiseksi juoksutusta lisätään luonnontilaista virtamaa suuremmaksi.

Vuonna 2019 UPM Energy Oy:lle myönnettiin Laurinvirta Oy:n hakemuksesta oikeus rajoittaa Pielisen juoksutusta Kaltimon voimalaitoksella Laurinvirta Oy:n Kuurnan voimalaitoksen tulvauomassa suorittamien Laurinvirran kalataloudellisten kunnostustöiden toteuttamisen turvaamiseksi.

Vedenkorkeus ja virtaama

Pielisen vedenkorkeus on koko talven ajan ollut ajankohdan keskimääräiseen tasoon verrattuna hyvin korkealla. Järven vedenkorkeus (Nurmes) oli 24.3.2020 tasolla NN +93,88 m, mikä on yli 0,7 metriä ajankohdan keskimääräistä (vuosiväli 1911–2018) tasoa korkeammalla ja noin 0,15 metriä vuosivälin 1911–2018 ajankohdan ennätystä korkeammalla. Virtaama Pielisjoessa Kaltimon voimalaitoksella oli 24.3. noin 300 m³/s ajankohdan pitkäaikaisen keskiarvon ollessa alle 190 m³/s.

Pielisen alapuolisen Saimaan vedenkorkeus (Lauritsala) oli 24.3.2020 noin 0,4 metriä yli ajankohdan pitkäaikaisen keskiarvon ja noin 0,10 metriä alle ns. normaalivedenkorkeusvyöhykkeen ylärajan. Saimaasta Vuokseen juoksutetaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen päätöksellä Saimaan luonnonmukaiseen virtaamaan nähden noin 100 m³/s:n suuruista lisävirtaamaa kokonaisjuoksutuksen ollessa 800 m³/s. Saimaan vedenkorkeus on lisäjuoksutuksen johdosta noin 0,1 metriä alle luonnonmukaisen vedenkorkeuden.

Lumitilanne

Lumen vesiarvo Pielisen valuma-alueella (Kaltimon voimalaitoksen yläpuolinen valuma-alue) oli 24.3.2020 Tulvakeskuksen vesistömallijärjestelmän mukaan noin 140 mm, mikä vastaa ajankohdan keskiarvoa vuosivälillä 1962–2019.

Vedenkorkeusennuste

Tulvakeskuksen vesistömallin ennusteiden 25.3.2020 perusteella Pielisen vedenkorkeus nousee 50 prosentin todennäköisyydellä välille NN +94,42–94,65 m tulvahuipun osuessa toukokuulle. Ennustetun tulvahuipun taso (keskiennuste) on vaihdellut viime aikoina noin välillä NN +94,42–94,65 m. Tämänhetkinen tulvahuipun keskiennuste on tasolla NN +94,57 m. Vedenkorkeuden ennustetaan nousevan 25 prosentin todennäköisyydellä yli tason NN +94,65 m. Mikäli huhti-toukokuun sateet ovat keskimääräistä suurempia ja sulaminen nopeaa, voi vedenkorkeus nousta yli kyseisen tason. Vedenkorkeuden NN +94,65 m toistuvuus on noin 20 vuotta.

Kesän tulvavedenkorkeudet Pielisellä (Nurmes) ovat olleet 2000-luvulla korkeimmillaan vuosina 2004 (NN +94,50 m), 2012 (NN +94,39 m) ja 2015 (NN +94,38 m). Kaikkein korkein vedenkorkeus Pielisellä havaintojaksolla 1970–2019, NN +94,54 m, on havaittu vuonna 1981. Tuolloin vedenkorkeutta alennettiin poikkeamalla Kaltimon voimalaitosta

koskevan rakentamisluvan mukaisista juoksuttamismääräyksistä. Luonnonmukaista vastaava vedenkorkeus olisi tuolloin noussut tasolle NN +94,83 m. Edellä mainittuina vuosina poikkeusjuoksutus toteutettiin vuoden 1981 lisäksi vuonna 2004. Lisäksi vuonna 2018 tulvavedenkorkeutta alennettiin poikkeusjuoksutuksella noin 20 cm (NN +94,53 m → 94,33 m).

Saimaan vedenkorkeuden ennustetaan nousevan ns. normaalivesivyöhykkeen ylärajalle noin huhtikuun puolivälissä ja pysyttelevän keskiennusteen mukaan normaalivesivyöhykkeen ylärajan tuntumassa huhtikuun lopulle saakka. Saimaalle ei tällä hetkellä ennusteta koituvan mainittavia tulvavahinkoja keväällä tai kesällä 2020.

Arvio tulvavahingoista

Pielisen rantojen käyttöhaittojen voidaan katsoa merkittävässä määrin alkavan kasvaa tasolla NN +94,45–94,50 m. Merkittävien tulvavahinkojen rajana pidetään tasoa NN +94,55–94,60 m. Rajaa lähestyttiin vuoden 2004 loppukesän sateiden aikana. Järven vedenkorkeus nousi tuolloin ylimmillään ennen poikkeusjuoksutuksen aloittamista tasolle NN +94,50 m. Tuolloin järveltä ilmoitettiin rantojen käyttöä haittaavasta korkeasta vedenkorkeudesta ja joistakin piha-alueiden ja vähäisempien rakenteiden vahingoista. Tulvavahinkoina korvattavia vahinkoja ei kuitenkaan aiheutunut.

Vedenkorkeuden ylittäessä tason NN +94,60 m etenkin haitat yhdyskuntien viemäröinnin toiminnalle sekä teollisuudelle alkavat kohota. Vedenkorkeuden pysyessä pidempään korkeana myös maa- ja metsätalouden vahingot kasvavat.

Vahinkojen kokonaismääräksi tasolla NN +94,60 m on arvioitu 1980-luvulla noin 1 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen ainakin teollisuuden osalta on tapahtunut muutoksia esimerkiksi sahateollisuuden varasto- ja toimintakenttäalueiden suhteen.

Pohjois-Karjalan ympäristökeskus selvitti vuonna 2006 Pielisen taajamien ja teollisuuden tulvavahinkoja tulvariskien hallinnan yleissuunnitelman yhteydessä. Teollisuuslaitosten osalta tilanne on kehittynyt parempaan suuntaan siten, että merkittävää tuotantolaitosten käyttöhaittaa ja tulvavahinkoja muodostuu vasta korkeuden NN +94,70–94,80 m ylittyessä. Yhdyskuntien viemäröinnin osalta tulvariski ei ole vähentynyt. Jätevedenpumppaamoiden ylivuotojärjestelyt voidaan tulpata ja siten estää järviveden virtaus pumppaamoon. Toimenpiteen seurauksena pumppaamoiden häiriötilanteiden aikainen riski jätevesien tulvimiselle verkoston alimpiin pisteisiin, kuten kellaritiloihin, kuitenkin kasvaa.

Vedenkorkeuden ylittäessä NN +94,60 m:n yksityiselle ja yleiselle edulle aiheutuvat vahingot muodostuvat suuriksi ja kyseistä korkeutta voidaan pitää rajana, jonka ylittäminen tulisi tulvantorjuntatoimin pyrkiä estämään. Tähän on viime vuosikymmeninä toteutetuilla poikkeusjuoksutuksilla pyritty ja myös päästy.

Esitys luonnonmukaisesta juoksutuksesta poikkeamiseksi

Tulvakeskuksen vesistömallilla tehdyn laskennan perusteella juoksutusmääräyksistä poikkeava ajanjaksolla 9.4.–30.5. tapahtuva, aluksi 100 m³/s:n suuruinen ja sen jälkeen pienempi, lisäjuoksutus alentaa keskimääräisillä sääolosuhteilla Pielisen tulvahuippua noin 0,12 metriä vedenkorkeuden huipun ollessa noin NN +94,41 m. Jos tulvatilanne pahenee nyt ennustetusta, juoksutusta voidaan edelleen joustavasti lisätä vahinkojen

välttämiseksi. Tulvakeskuksen vesistömallilla lasketut todennäköisyydet Pielisen vedenkorkeuden nousulle luonnonmukaisella juoksutuksella ja mallinnetulla juoksutusvaihtoehdolla ovat:

	Todennäköisyys, että vedenkorkeus ylittää tason			Kaltimon virtaamaennuste (Q _{max})
Juoksutus	5 %	25 %	50 %	m ³ /s
Luonnonmukainen	NN +94,85	NN +94,65	NN +94,53	460
400 m ³ /s aikavälillä 9.4.–3.5., lisäjuoksutus vesitilanteesta ja ajankohdasta riippuen noin 70–100 m ³ /s	NN +94,79	NN +94,55	NN +94,41	440
440 m ³ /s aikavälillä 4.5.–31.5., lisäjuoksutus vesitilanteesta ja ajankohdasta riippuen 30–70 m ³ /s				

Tulvavaaraa riittävästi ja ennakoivasti vähentävän lisäjuoksutuksen suuruus tulisi olla ensin suuruusluokkaa 100 m³/s ja, jos sää on keskimääräistä sateisempi, ja tämän jälkeen 0–80 m³/s. Juoksutusten toteuttamiseen vaikuttaa osaltaan myös Kuurnan voimalaitoksen juoksutuskapasiteetti häiriötilanteessa. Kuurnan Laurinvirran tulvauomaan rakenteilla olevat koneistot eivät ole hakemusta laadittaessa vielä toimintakunnossa, mikä pienentää häiriötilanteen juoksutuskapasiteettia. Lisäksi Kuurnan voimalaitoksen vanhat koneistot ovat huonossa kunnossa, mikä heikentää koneistojen läpäisykykyä. Hakija on ehdottanut, että vahinkojen ja riskien hallitsemiseksi Pielisjoella myös häiriötilanteissa, ELY-keskus neuvottelee tilanteesta säännöllisesti voimalaitosten omistajien kanssa ja aina ennen juoksuttamispäätöksien antamista.

Juoksutustoimenpiteet toteutetaan Kaltimon voimalaitokselta joustavasti siten, että Pielisen pinnan alentamiseksi juoksutusta lisätään luonnollista virtaamaa suuremmaksi. Juoksutettu virtaama saa ylittää laskennallisen luonnonmukaisen virtaaman enintään 100 m³/s:llä. Ennustettua luonnonmukaista maksimivirtaamaa suurempaa juoksutusta on vältettävä. Luonnonmukaisesta poikkeavan juoksutuksen kokonaismäärä Kaltimossa saa olla enintään 500 m³/s, joka vastaa Pielisen (Nurmes) luonnonmukaista vedenkorkeutta NN +94,68 m. Lasketun luonnonmukaisen vedenkorkeuden ylittäessä Pielisessä tason NN +94,68 m, on mahdollista juoksuttaa Pielisen luonnonmukaista vedenkorkeutta vastaavaa, purkautumiskäyrän mukaista virtaamaa. Virtaamat lasketaan vuorokausikeskiarvoina. Virtaaman muutokset tulee toteuttaa vähittäin siten, että virtaaman muutos voi olla enintään 40 m³/s vuorokaudessa. Virtaama voi hetkellisesti poiketa kyseisen vuorokauden keskivirtaamasta enintään ±20 m³/s.

Tulvatilanteen mentyä ohitse palataan Pielisen luonnonmukaiseen vedenkorkeuteen juoksutusta pienentämällä. Vesitilanteen kehitystä seurataan, ja mikäli sadanta pysyy loppukevään aikana vähäisenä, lisäjuoksutusta vähennetään tai palataan luonnonmukaista vedenkorkeutta vastaavaan juoksutukseen.

Takaisin luonnonmukaista vastaavalle vedenkorkeustasolle pääsemiseksi vaadittava luonnonmukaista pienempi juoksutus aloitetaan mahdollisimman pian, kun tulvavahinkojen riski antaa siihen mahdollisuuden. Virtaaman pienentämisen aikaisia vuorokausivaihteluja koskevat ehdot ovat lisäjuoksutusten ehtoja vastaavat.

Poikkeusjuoksutus saatetaan loppuun viivytyksettä vahingollisia seurauksia välttämällä. Kesän ja syksyn sääolosuhteiden ollessa tavanomaiset tai tavanomaista vähäsatemmat, vedenkorkeuden palauttaminen luonnonmukaiseksi tapahtuu viimeistään 31.10.2020 mennessä. Siinä tapauksessa, että kesä ja syksy Pielisen valuma-alueella olisivat selvästi tavanomaista runsasvetisempiä aiheuttaen tulvariskiä edelleen syksyyn ja alkutalveen saakka, Pielisen vedenkorkeus palautetaan luonnonmukaiseksi viimeistään 28.2.2021 mennessä.

Vaikutukset Pielisen vedenkorkeuksiin

Toimenpiteellä voidaan alentaa Pielisen alkukesän tulvahuippua vesitilanteesta riippuen noin 0,1–0,25 metriä niin, että tulvavedenkorkeus jää todennäköisesti tason NN +94,50–94,60 m alapuolelle. Tämä vähentää Pielisellä aiheutuvia tulvavahinkoja arviolta sadoilla tuhansilla euroilla. Pielisen lisäjuoksutuksilla pystytään rajoittamaan erityisesti vesihuololle (viemärointi), teollisuudelle, maa- ja metsätaloudelle sekä alimmille rantarakenteille aiheutuvia haittoja ja vahinkoja. Pielisellä tulvavedenkorkeuden alentaminen helpottaa selvästi myös veneilyä, laivaliikennettä ja virkistyskäyttöä muun muassa laituriin helpomman saavutettavuuden myötä.

Vaikutukset alapuoliseen vesistöön

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen selvityksen mukaan enintään 500 m³/s:n juoksutuksella ei Pielisen alapuolisessa vesistössä aiheudu merkittäviä vahinkoja. Vahinkoja saattaa aiheutua 4–5:lle mökki-, rantasauna- ja huvirakennukselle Pielisjoella. Vahingot ovat arvioon mukaan yhteensä korkeintaan 5 000 euroa. Keväällä 2018 maksimivirtaama oli 500 m³/s, mikä ei aiheuttanut raportoituja vahinkoja.

Luonnonmukaista suurempi virtaama aiheuttaa Pielisjoen jään hieman tavanomaista nopeampaa heikkenemistä. Huhtikuun alun jälkeen Pielisjoen jään virkistyskäyttö on vähäistä jäiden muutoinkin heikentyessä kevään vaikutuksesta. Suuremmasta virtaamasta ei arvioida aiheutuvan mainittavaa haittaa Pielisjoen vene- tai laivaliikenteelle. Pielisjoen vesiliikennekausi alkaa ja vesiliikennekanavat avataan toukokuun puolivälin tienoilla.

Pielisjoen rannoilla oleville laitureille ja uittolaitteille voi jään nostava vaikutus liian suurena toteutuessaan aiheuttaa vaurioita. Virtaaman muuttuessa hakemuksessa esitetyissä rajoissa ei hakija katso aiheutuvan vahinkoa. Pohjois-Karjalan ELY-keskus seuraa kuitenkin juoksutusten aikana uittolaitteiden ja muiden rakenteiden korkeuksia korkeusmittauksin sekä tarkkailee muutoinkin tilannetta ja juoksutuksen muutoksen mahdollisia vaikutuksia Pielisjoen rannoilla.

Pielisen alapuolisen Saimaan vedenkorkeus (Lauritsala) on hakemusta laadittaessa 25.3.2020 noin 0,4 metriä ajankohdan keskiarvon yläpuolella ja noin 0,1 metriä normaalin vedenkorkeusvyöhykkeen ylärajan alapuolella. Saimaasta Vuokseen juoksutetaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen päätöksellä Saimaan luonnonmukaiseen virtaamaan nähden noin 100 m³/s:n suuruista lisävirtaamaa kokonaisjuoksutuksen ollessa 800 m³/s. Pielisen juoksutus vähentäisi hieman Saimaan lisäjuoksutusten vedenkorkeutta alentavaa vaikutusta. Tulvakeskuksen vesistömallilla tehdyn laskennan mukaan edellä esitetty Pielisen juoksutusvaihtoehto, jossa juoksutuksen lisäys luonnonmukaiseen nähden on ensin 100 m³/s ja juoksutus toukokuun alun jälkeen 430 m³/s, nostaisi Saimaan kesäaikaista ylivedenkorkeutta vain noin kahdella senttimetrillä. Saimaan (Lauritsala) veden-

korkeus olisi tällöin ylimmillään noin NN +76,25 m, mikä on ajankohdasta riippuen noin 0,1–0,2 metriä niin sanotun normaalivedenkorkeusvyöhykkeen ylärajan alapuolella.

Noin kahden senttimetrin muutos Saimaalla ei käytännössä aiheuta muutoksia järven vesistönkäyttöolosuhteisiin, sillä Saimaalla selviä tulvavahinkoja ja rantojen merkittäviä käyttöhaittoja alkaa muodostua vasta vedenkorkeuden NN +76,50–76,60 m yläpuolella. Pielisen lisäjuoksutuksen vaikutus Saimaan tulvavedenkorkeuteen rajoitetaan kaikissa olosuhteissa enintään 6 senttimetriin, jolla ei ole käytännön vaikutusta Saimaan vesistönkäyttöolosuhteisiin.

Pielisen lisäjuoksutus pidentää arviolta noin 1–2 viikolla ajanjaksoa, jolloin Saimaan vedenkorkeus on ns. normaalivedenkorkeusvyöhykkeen yläpuolella. Pielisen lisäjuoksutuksen ei arvioida aiheuttavan tarvetta Saimaan lisäjuoksutuksen kasvattamiselle Vuokseen.

Pielisjoessa oleville voimalaitoksille ei arvioida aiheutuvan toimenpiteestä merkittävää energian menetystä. Suurempi virtaama vastaa noin Kaltimon voimalaitoksen rakennusvirtaaman ja sitä päästään juoksuttamaan todennäköisesti jo silloin, kun Pielisjoen virtaama on ennusteiden perusteella vielä reilut 300 m³/s. Tämä puolestaan on selvästi vähemmän kuin Kaltimon rakennusvirtaama. Kuurnan voimalaitoksella ohijuoksutusta alkaa tapahtua jo virtaaman ollessa noin 300 m³/s. Pielisen vedenpinnan noustessa ja Pielisjoen virtaaman suurentuessa ohijuoksutuksia joudutaan toteuttamaan luonnonmuokaisessakin tilanteessa. Mahdolliset vesivoiman menetykset eivät vesilain mukaan ole korvattavia vahinkoja.

Vaikutukset vesiluontoon, vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseen, rakennusperintöön ja muinaismuistoihin

Pielisen rantaan rajautuen sekä Kolin edustalla olevilla saarilla sijaitsee Kolin kansallispuisto, joka on myös Natura 2000 -verkoston alue. Pielisen vedenkorkeuden vaikutus kyseisten alueiden rantoihin on vähäinen, koska sortumisherkkiä rantatörmiiä ei ole. Pielisen poikkeusjuoksutuksen aiheuttaman vedenkorkeuden muutoksen vaikutus ranta-alueeseen on vähäinen eikä sitä voi erottaa vedenkorkeuden normaalin vaihtelun vaikutuksista.

Kaltimon voimalaitoksen yläpuolella olevien Pielisjoen laajentumien, Joukiisen ja Hiirenveden, rantaan rajautuen sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluva Sammalussuo, joka on suojeltu ensisijaisesti suoluontonsa perusteella. Hakijan arvion mukaan Pielisen koko vaihteluväliin suhteutettuna vähäinen vedenkorkeuden muutos ei vaikuta haitallisesti rannan läheisyydessäkään sijaitsevan suon luontoarvoihin.

Hakijan arvion mukaan hakemuksen mukainen toimenpide ei heikennä kyseisten Natura-alueiden luontoarvoja, minkä vuoksi luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista arviointia ei ole tarpeen tehdä. Myöskään Pielisen muulle rantaluonnolle tai kalastolle ei katsota aiheutuvan haittoja, koska poikkeusjuoksutusten aiheuttama vedenkorkeuden muutos on pieni verrattuna Pielisen luontaiseen vedenkorkeusvaihteluun. Lisäksi kyse on yksittäisestä tapahtumasta.

Pielinen on luokiteltu ekologiselta tilaltaan hyvään luokkaan. Pielisjoki on luokiteltu voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi, joka on ekologiselta tilaltaan hyvässä tilassa suhteutettuna parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan. Poikkeusjuoksutus on vaiku-

tuksiltaan lyhytaikainen ja vedenkorkeuden muutos niin Pielisellä kuin Pielisjoellakin on luonnonmukaiseen verrattuna melko vähäinen. Poikkeusjuoksutus ei vaikuta Vuoksen vesistöalueen vesienhoitosuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen Pielisellä, Pielisjoella tai Saimaalla.

Pielisellä ja Pielisjoella rannan välittömässä läheisyydessä sijaitsee noin 140 muinaismuistolain (295/1963) nojalla rauhoitettua kohdetta. Pielisen ja Pielisjoen rannan läheisyydessä sijaitsee seitsemän valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY): 1) Ylikylä ja 2) Nurmeksien vanhan kauppala-alue Nurmeksessa, 3) Pielisen museo ja kulttuuriympäristö sekä 4) Pohjois-Karjalan hovit Lieksassa, 5) Pielisjoen kanavat Joensuussa ja Kontiolahdella sekä 6) Utran kanava ja historiallinen teollisuusalue ja 7) Joensuun rantapuistovyöhyke Joensuussa.

Ennalta arvioiden edellä mainittujen muinaismuistolain nojalla rauhoitettujen kohteiden ja myös valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen suojelutavoitteet eivät heikkene tai vaarannu toimenpiteestä, vaan kohteet päinvastoin hieman hyötyvät siitä, että Pielisen tulvahuippua alennetaan lisäjuoksutuksin.

Toimenpiteestä ei arvioida aiheutuvan haitallisia vaikutuksia myöskään vesilain 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettujen luontotyyppien suojeluarvoille.

Korkeasta vedenpinnasta yleiselle ja yksityiselle edulle aiheutuvia vahinkoja on vaikea arvioida tarkasti rahallisesti. ELY-keskus arvioi vahinkojen olevan suuruusluokaltaan vähintään sadoissa tuhansissa euroissa, jos Pielisellä noudatetaan luonnonmukaista juoksutusta. Pielisen poikkeusjuoksutustoimenpiteillä voidaan merkittävästi vähentää Pielisen tulvasta aiheutuvaa vahinkoa yleiselle ja yksityiselle edulle.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus arvioi, että toimenpide ei ennalta arvioiden aiheuta haittoja Pielisen tai Pielisjoen alueen vesien ja rantojen käytölle tai luonnonarvoille. ELY-keskus katsoo, että edellytykset väliaikaiseen poikkeamiseen Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta ovat vesilain 18 luvun 4 §:ssä edellytetyllä tavalla olemassa.

Lausunnot ja muistutukset

Hakemukseen on liitetty Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisena ja Väyläviraston lausunnot sekä UPM Energia Oy:n, Kuurnan Voima Oy:n ja Järvi-Suomen Uittoyhdistyksen muistutukset.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on lausunut, että vesitilanne Pielisellä on tällä hetkellä vaikeampi kuin Saimaalla. Saimaan vedenkorkeus on noussut talvikauden aikana poikkeuksellisesti ja poikkeuksellisen paljon. Sen vuoksi Kaakkois-Suomen ELY-keskus päätti aloittaa 24.4.2020 lisäjuoksutukset ja juoksutus on siitä lähtien ollut 800 m³/s. Saimaan luonnontilaista vedenkorkeutta on alennettu näin tähän mennessä noin 10 cm.

Saimaan vedenkorkeuden huipun ennustetaan jäävän toteutuneesta viime aikojen vähäisemmästä sadannasta ja lisäjuoksutuksesta johtuen keväällä 2020 keskimääräisessä vesitilanteessa noin tasolle NN +76,20 m. Normaaliveyöhykkeen ylärajan ylin kohta on tasolla NN +76,48 m, jonka yläpuolella vahingot merkittävässä määrin alkavat kehittyä Saimaalla. Vedenkorkeuden nousuvaraa on siten noin 30 cm. Huhti-toukokuussa mahdollisesti toteutuvat pitkäaikaiset sadejaksot voisivat muuttaa ennustetta. Noin 5 %:n todennäköisyydellä toteutuva sadanta voisi nostaa Saimaan vedenkorkeuden kesän alus-

sa tason NN +76,50 m tuntumaan ottaen huomioon myös Pielisen lisäjuoksutuksen vaikutuksen.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää Pielisen lisäjuoksutuksia hyväksyttävänä. Lisäjuoksutukset vaikuttavat Saimaan kannalta epäedulliseen suuntaan, mutta niillä ei ole suurella todennäköisyydellä haitallista muutosvaikutusta Saimaan vedenkorkeuteen ja vedenkorkeudesta aiheutuviin vaikutuksiin.

Mikäli sääolosuhteet kuitenkin toteutuisivat edellä arvioitua vaikeampina, tulee Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen vesitilannetta ja vesistöennusteita seuraten sekä Pielisellä että Saimaalla yhteensovittaa juoksutukset siten, että päädytään molempien vesistöjen kannalta mahdollisimman hyvään lopputulokseen.

Pohjois-Savon ELY-keskus on kalatalousviranomaisena arvioinut, että poikkeamiselle ei ole estettä yleisen kalatalousedun kannalta. Pielisen poikkeusjuoksutusta voidaan toteuttaa hakemuksessa esitetyllä tavalla, jolloin vaikutukset kalastolla ja kalastukselle jäänevät vähäisiksi.

Pielisen vedenkorkeuden hallinta, tässä tapauksessa tulvahuippujen leikkaaminen, ei vaaranna kalakantoja eikä ole haitaksi kalastajien liikkumiselle vesistössä tai kalastuksen harjoittamiselle.

Vuonna 2019 Pielisjoen Kuurnan voimalaitoksen yhteyteen, voimalaitoksen ohijuoksutusuomaan rakennettu Laurinvirran poikastuotantoalue on erittäin tärkeä Saimaan järviolohikannan elvyttämistoimien kannalta. Laurinvirta tarjoaa ensimmäisen kerran noin 50 vuoteen mahdollisuuden järviolohen täydelliselle elinkierrolle Saimaan alueella. Laurinvirtaan on rakennettu tarkasti suunniteltuja kutualueita, muun muassa kutusärkkiä, jotka on mitoitettu kestämään merkittäviä ohijuoksutusvirtaamia. Poikastuotantoalue oli syksyllä 2019 vielä rakenteilla järviolohien kutunousun ja kututapahtuman aikaan, joten alueelle harhautuneiden yksittäisten kutuparien mätituotanto on jäänyt hyvin vähäiseksi, eikä suurikaan ohijuoksutustilanne näin vaaranna kannan elvytystoimia. Poikastuotantoalue tulee täysimittaiseen kutukäyttöön syksyllä 2020.

Laurinvirtaan johdettavan virtaaman äkillisiä muutoksia tulee välttää. Esitetty vuorokautinen maksimivirtaamamuutos 30 m³/s on oikein mitoitettu, mikäli muutos toteutetaan vähitellen vuorokauden kuluessa.

Väylävirasto on todennut lausunnossaan, että hakemuksen mukaan poikkeusjuoksutuksella ei ole vaikutusta kanavien käyttöön eikä vesiliikenteeseen, joten Väylävirastolla ei ole huomauttamista poikkeamishakemukseen.

UPM Energia Oy hyväksyy Pielisjoen juoksutusten lisäämisen Pielisen korkeista vedenkorkeuksista aiheutuvien merkittävien vahinkojen vähentämiseksi. UPM Energia Oy on ilmoittanut suostuvansa, edellyttäen että tarvittava lupa myönnetään, juoksuttamaan vetä omistamansa voimalaitoksen juoksutusmääräyksistä poiketen. UPM Energia Oy on ilmoittanut toivovansa, että juoksutuksen ja niiden muutokset hoidetaan joustavasti ja tarpeettomia vahingollisia seurauksia välttämällä. Mahdollisista juoksutusten aiheuttamista vahingoista muille osapuolille vastaa vesilain 12 luvun 19 §:n mukaisesti Suomen valtio. Juoksutusten ohjaus ja seuranta suoritetaan yhteistyössä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa.

Kuurnan Voima Oy hyväksyy väliaikaisen poikkeamisen Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta. Kuurnan Voima Oy on todennut, että Kuurnan voimalaitoksen yhteyteen on parhaillaan rakenteilla Laurinvirta Oy:n pienvesivoimalaitos. Samassa yhteydessä kunnostetaan Kuurnan voimalaitoksen tulvauoma lohikalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalueeksi. Merkittävät lisäykset Pielisen luonnonmukaiseen menovirtaamaan voivat aiheuttaa rakennustyömaan omaisuudelle vahinkoa. On mahdollista, että uuteen kone-asemaan asennetut koneistot tulisi korotetussa virtaamatilanteessa nostaa konehallista väliaikaisesti ylös ja myöhemmin asentaa uudelleen paikoilleen. Pelkästään näistä toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten Kuurnan Voima Oy arvioi olevan 80 000–100 000 euroa.

Välittömästi rakennustyömaahan kohdistuvien omaisuusvahinkojen välttämiseksi Pielisen vuorokautiset kesivirtaamat tulisi mitoittaa siten, että ne Kaltimon voimalaitoksen kohdalla olisivat maksimissaan 400 m³/s. Kuurnan Voima Oy on huomauttanut, että tulevalle kevään ja alkukesän tulvaennuste voi myös vielä muuttua.

Kuurnan Voima Oy on aikaisempien vuosien tapaan halukas jatkamaan Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ja Kaltimon voimalaitoksen omistajan UPM Energy Oy:n kanssa hyvää yhteistyötä, jonka avulla tulvavahingot saadaan rajattua mahdollisimman vähäisiksi. Edellä mainitut osapuolet ovat sopineet, että ennen poikkeusjuoksutusten käyttöönottoa valvontaviranomainen informoi voimalaitosten edustajia ja mahdollisuuksien mukaan konaisvahinkojen minimoimiseksi huomioi heiltä saamansa palautteen.

Järvi-Suomen Uittoyhdistys hyväksyy poikkeamisen ja on todennut hinaavansa tulevana kesänä suunnitelmien mukaan Pieliseltä kahdelta uittopaikalta Nurmeksen Kuokkastenkoskelta kaksi uittolauttaa, heinäkuun alkupuolella ja elokuun lopulla, sekä Joensuu-Utrasta läpi kesän huhtikuun lopulta alkaen. Kuokkastenkoskelta tulevien lauttojen hinausten aikana Pielisjoella on hyvä tietää hinauksen aikainen juoksutustilanne, jotta hinaukset joella saadaan onnistumaan turvallisesti.

HAKEMUKSEN KÄSITTELY

Asian kiireellisyys haitallisten seurausten estämiseksi sekä hakemukseen ja sen täydennykseen liitetyt lausunnot ja muistutukset huomioon ottaen hakemusta ei ole annettu tiedoksi ennen asian ratkaisemista.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Aluehallintovirasto antaa UPM Energia Oy:lle Pielisjoessa olevan Kaltimon voimalaitoksen omistajana ja Kuurnan Voima Oy:lle samassa joessa olevan Kuurnan voimalaitoksen omistajana määräykset väliaikaisesta poikkeamisesta Pielisjoessa olevien Kaltimon ja Kuurnan voimalaitosten padotusta ja juoksutusta koskevista lupamääräyksistä.

Tämä päätös saadaan panna täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Määräykset

1. Juoksutustoimenpiteet toteutetaan Kaltimon voimalaitokselta joustavasti siten, että Pielisen pinnan alentamiseksi juoksutusta lisätään luonnollista virtaamaa suuremmaksi. Juoksutettu virtaama saa ylittää laskennallisen luonnonmukaisen virtaaman enintään

100 m³/s:llä. Juoksutettu virtaama ei saa kuitenkaan ylittää Pielisjoen virtaamaa 500 m³/s muutoin kuin luonnontilaista virtaamaa vastaavana juoksutuksena.

Virtaamat lasketaan vuorokausikeskiarvoina. Virtaaman muutokset tulee toteuttaa vähitellen siten, että virtaaman muutos voi olla enintään 40 m³/s vuorokaudessa. Virtaama voi hetkellisesti poiketa kyseisen vuorokauden keskivirtaamasta enintään ± 20 m³/s.

Juoksutus Kuurnan voimalaitoksella on mukautettava Kaltimon voimalaitoksen juoksutukseen.

2. Poikkeusjuoksutuksen aikana vesitilanteen kehitystä on seurattava jatkuvasti. Sadan ollessa keskimääräistä pienempi on lisäjuoksutusta pienennettävä tai palattava luonnonmukaiseen juoksutukseen suunniteltua aikaisemmin.

3. Takaisin luonnontilaiseen vedenkorkeuteen pääsemiseksi luonnontilaista pienempi juoksutus on aloitettava, kun vedenkorkeuden haitallisen tulvimisen uhka on väistynyt.

Pielisen vedenpinta on palautettava luonnonmukaiseen korkeuteen tasaisesti 28.2.2021 mennessä.

4. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen on annettava tarpeelliset ohjeet UPM Energia Oy:lle ja Kuurnan Voima Oy:lle tämän päätöksen edellyttämistä muutoksista voimalaitosten juoksutukseen, kunnes Pielisen vedenkorkeus on palautettu luonnontilaiseksi.

5. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen on ilmoitettava viipymättä poikkeusjuoksutusten alkamisesta ja päättymisestä sekä Pielisen luonnonmukaisten vedenkorkeuksien palautumisesta aluehallintovirastolle, Suomen ympäristökeskukselle, Metsähallitukselle, Järvi-Suomen uittoyhdistykselle, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksille sekä Kontiolahden ja Juuan kuntien ja Joensuun, Lieksan ja Nurmeksien kaupunkien ympäristönsuojeluviranomaisille.

6. Tämän päätöksen seurauksena omaisuutta välittömästi kohtaavista edunmenetyksistä on suoritettava korvaus valtion varoista. Korvattavana vahinkona ei pidetä vesivoiman menetyksestä aiheutuvia edunmenetyksiä. Korvausasia voidaan tarvittaessa saattaa hakemuksella aluehallintoviraston ratkaistavaksi.

Perustelut

Vesilain 18 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan, jos poikkeuksellisista luonnonoloista aiheutuu tulva tai muu sellainen vesistön tai sen vesiojien muutos, josta voi aiheutua suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle, lupaviranomaisen on määrättävä valtion valvontaviranomainen tai vesitaloushankkeesta vastaava ryhtymään vahinkojen vähentämiseksi välttämättömiin väliaikaisiin toimenpiteisiin.

Saman säännöksen 3 momentin mukaan hakemus voidaan käsitellä noudattamatta, mitä hakemusasioiden käsittelystä on säädetty, jos asian kiireellisyys esimerkiksi haitallisten seurausten estämiseksi sitä edellyttää, ja päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Pielisen vedenkorkeus on koko talven ollut ajankohdan keskimääräiseen tasoon verrattuna hyvin korkealla. Lumen vesi-arvo Pielisen valuma-alueella vastaa ajankohdan kes-

kiarvoa vuosivälillä 1962–2019. Ennusteen mukaan vedenkorkeus nousee todennäköisesti tasolle, josta aiheutuu vahinkoja Pielisen rannoilla.

Poikkeaminen Pielisen luonnonmukaisista juoksutusmääristä juoksutusta lisäämällä vähentää Pielisen korkeasta vedenkorkeudesta aiheutuvaa tulvaa. Toimenpiteet turvaavat sitä, ettei Pielisen vedenkorkeus nouse kevään ja kesän aikana haitallisen korkealle tasolle, mistä aiheutuisi vahingollisia seurauksia teollisuudelle, vesihuollolle, rantarakenteille, maa- ja metsätaloudelle sekä Pielisen virkistyskäytölle. Toimenpiteen arvioidaan alentavan Pielisen alkukesän tulvahuippua 0,1–0,25 metriä, mikä pienentää Pielisellä aiheutuvia tulvavahinkoja merkittävästi.

Mahdollisia vahinkoja, joita toimenpiteellä pyritään ennaltaehkäisemään, on pidettävä yleiseltä ja yksityiseltä kannalta suurina. Vaarantorjuntatoimenpide mahdollistaa luonnonmukaisesta juoksutuksesta poikkeamisen enintään 500 m³/s:n määrään, jolloin virtaaman kasvu ei aiheuta merkittäviä vahinkoja Pielisen alapuolisessa vesistössä.

Poikkeamisella Pielisen luonnonmukaisista juoksutusmääristä ei ole ratkaisevaa haitallista muutosvaikutusta Saimaan vedenkorkeuteen ja vedenkorkeudesta aiheutuviin vaikutuksiin keskimääräisessä tai sitä hiukan runsaammassa vesitilanteessa.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus on ilmoittanut neuvottelevansa voimalaitosten omistajien kanssa ennen juoksutusta koskevien ohjeiden antamista, jotta voimalaitosten rakenteille ja käytölle mahdollisesti aiheutuva haitta voidaan estää tai minimoida.

Hanke ei heikennä Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi kyseiset alueet on sisällytetty Natura-verkostoon, joten hankkeesta ei ole tarpeen tehdä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista vaikutusten arviointia.

VASTAUS LAUSUNTOIHIN JA MUISTUTUKSIIN

Aluehallintovirasto ottaa lausunnoissa ja muistutuksissa esitetyt vaatimukset huomioon määräyksistä ilmenevällä tavalla.

Kuurnan Voima Oy on vaatinut Laurinvirta Oy:n rakennustyömaalle koituvien vahinkojen välttämistä. Rakennustyömaan järjestyksessä on tullut varautua myös luonnonmukaisesti esiintyviin tulva-ajan virtaamiin, eikä tämän päätöksen mukaisesti toteutettava lisäjuoksutus kasvata ylimpiä virtaamia. Nyt annettu määräys poiketa luonnonmukaisista virtaamista koskee enintään 500 m³/s virtaamaa. Jos virtaama ylittää tämän, on juoksutuksessa noudatettava luonnonmukaista virtaamaa. Lisäksi Laurinvirta Oy:lle myönnetyn luvan 19.4.2018 nro 24/2018/2 lupamääräyksen 2 mukaisesti uuden voimalaitoksen työpadon rakenteessa on otettava huomioon poikkeustilanteisiin varautuminen. Työpadon tulee olla poistettavissa tulvaluukkujen kautta johdettavan virtauksen mahdollistamiseksi 24 tunnin kuluessa poikkeustilanteen ilmenemisestä. Vahinkoihin varautumista parantaa neuvotteluyhteys, missä Kuurnan Voima Oy saa Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta ajantasaista tietoa suunnitelluista juoksutusohjeista.

LAINKOHDAT

Vesilain 18 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti ja 6 §
Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentti

KÄSITTELYMAKSU

Päätöksestä ei peritä käsittelymaksua.

Vesilain 18 luvun 12 §:n 1 momentti

TIEDOTTAMINEN

Päätös Pohjois-Karjalan ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 UPM Energy Oy
 Kuurnan Voima Oy
 Joensuun kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Kontiolahden kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 Juuan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 Lieksan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Nurmeksien kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Kaakkois-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 Etelä-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 Pohjois-Savon ELY-keskus, kalatalous
 Kainuun ELY-keskus, patoturvallisuusviranomainen
 Joensuun kaupunginhallitus
 Kontiolahden kunnanhallitus
 Juuan kunnanhallitus
 Lieksan kaupunginhallitus
 Nurmeksien kaupunginhallitus
 Metsähallitus
 Väylävirasto, sisävesiväylät
 Järvi-Suomen uittoyhdistys
 Suomen ympäristökeskus

Päätöksestä tiedottaminen

Aluehallintovirasto tiedottaa päätöksen antamisesta julkaisemalla kuulutuksen ja päätöksen aluehallintovirastojen verkkosivuilla (<http://avi.fi/lupatietopalvelu>). Tieto kuulutuksesta julkaistaan myös Joensuun kaupungin, Kontiolahden kunnan, Juuan kunnan, Lieksan kaupungin ja Nurmeksien kaupungin verkkosivuilla.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite

Valitusosoitus

Matti Häikiö

Riitta Ikäheimo

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvos Matti Häikiö ja ympäristöneuvos Riitta Ikäheimo, joka on esitellyt asian.

Valitusviranomainen	Itä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta . Asian käsittelystä perittävistä maksusta valiteetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.												
Valitusaika	Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen tiedoksisaannista sitä määräaikaan lukematta. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä (7.) päivänä päätöksen julkaisemisajankohdasta. Valitusaika päättyy 13.5.2020												
Valitusoikeus	Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.												
Valituksen sisältö	Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - valittajan nimi, kotikunta ja mihin valitusoikeus perustuu - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (<i>mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle</i>) - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faxilla tai sähköpostilla)												
Valituksen liitteet	Valituskirjelmään on liitettävä - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta												
Valituksen toimittaminen	Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituksen voi tehdä hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, faxina tai sähköpostilla. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Sähköisesti (faxina tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.												
Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot	<table><tr><td>käyntiosoite:</td><td>Korsholmanpuistikko 43, 4. krs</td></tr><tr><td>postiosoite:</td><td>PL 204, 65101 Vaasa</td></tr><tr><td>puhelin:</td><td>029 56 42780</td></tr><tr><td>faksi:</td><td>029 56 42760</td></tr><tr><td>sähköposti:</td><td>vaasa.hao@oikeus.fi</td></tr><tr><td>aukioloaika:</td><td>klo 8–16.15</td></tr></table>	käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs	postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa	puhelin:	029 56 42780	faksi:	029 56 42760	sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi	aukioloaika:	klo 8–16.15
käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs												
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa												
puhelin:	029 56 42780												
faksi:	029 56 42760												
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi												
aukioloaika:	klo 8–16.15												
Oikeudenkäyntimaksu	Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään, mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.												

Tämä asiakirja ISAVI/2548/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/2548/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Häikiö Martti 03.04.2020 13:24

Tarkastava ratkaisija Ikäheimo Riitta 03.04.2020 13:24